

Stručni rad

Kartice u nastavi Povijesti

Valentina Milohanić

OŠ Tar-Vabriga

Sažetak

Nastavne kartice korisno su nastavno sredstvo i pomagalo za učenje. Nastavne kartice mogu se podijeliti na obrazovne ili memorijske kartice, odnosno kartice za učenje, didaktičke kartice i memory kartice. Kartice mogu biti jednostrane te sadržavati pojmove i povijesne ličnosti, dvostrane te imati pitanje s jedne, a odgovor s druge strane, odnosno s jedne strane pojam, a s druge objašnjenje. Nastavne se kartice mogu koristiti za upamćivanje, ponavljanje i provjeravanje, ali i igranje igre memory. Upotreba nastavnih kartica olakšava učenje učenicima jer služe za aktivno učenje.

Ključne riječi: didaktičke kartice, memory kartice, nastavne kartice, nastavno sredstvo, obrazovne kartice.

1. Uvod

U nastavnom procesu mogu se koristiti različite vrste kartica i u različite svrhe. Kartica je posebno izrađen oblik, najčešće od papira ili drugog prikladnog materijala, koji služi za razne evidencije. (1) Kartica koja se koristi u nastavi je nastavna kartica. Literatura razlikuje nekoliko vrsta kartica koje se mogu koristiti u nastavi: obrazovne ili memorijske kartice (engl. flash card), odnosno kartice za učenje, didaktičke kartice i memory kartice.

Obrazovna ili memorijska kartica (eng. flash card) je kartica koja služi kao nastavno sredstvo i pomagalo za učenje i zapamćivanje, koja s jedne strane ima pitanje, a s druge strane odgovor. (2) Obrazovne kartice mogu biti i slikovne kartice koje služe za učenje i pamćenje po slikama, ali i kartice na kojoj se s jedne strane nalazi pojam, a s druge objašnjenje. (3) Didaktička kartica je kartica koja se koristi u nastavi i učenju, a ima svrhu poticanja na razmišljanje i održava koncentraciju. (4) Memory kartice su kartice koje se koriste u igri koncentracije, odnosno memory igri. Sve se kartice polažu licem prema dolje na površini i dvije kartice se okreću licem prema gore preko svakog okreta. Cilj igre je okrenuti parove podudarnih kartica. (5)

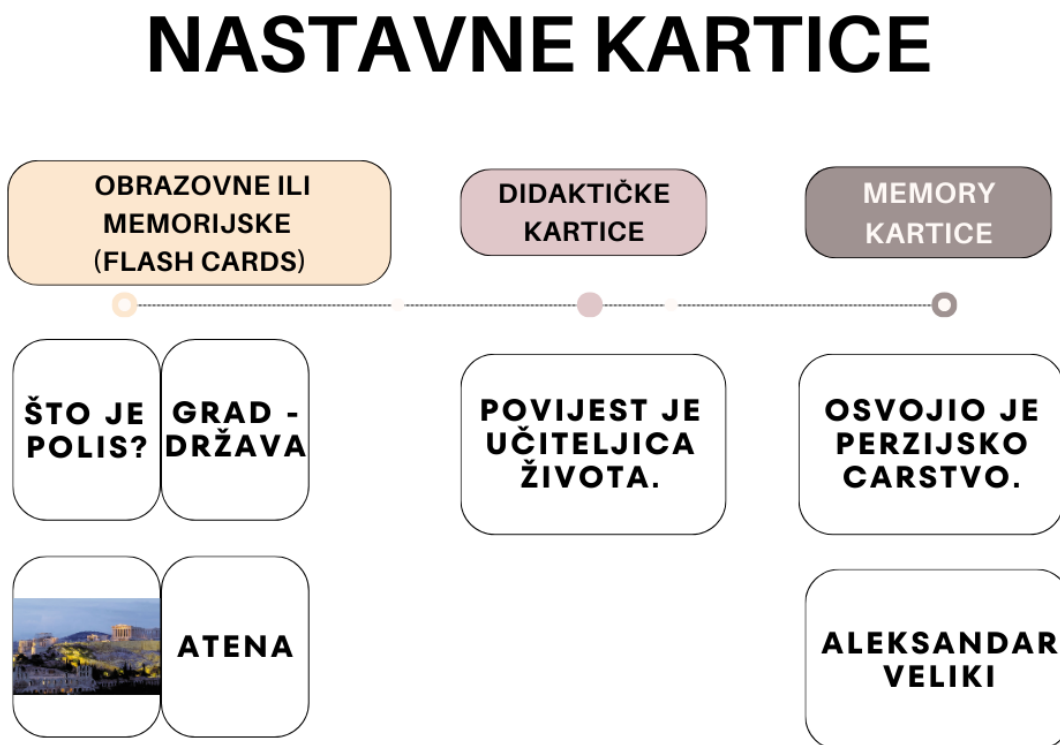
Pojam flash card, odnosno obrazovna kartica, prvi je put zabilježen u rječniku engleskih riječi The Oxford English Dictionary 1923. (6) Prve obrazovne kartice nastale su u 19. st. kao „čitaće kartice“ (eng. reading cards) za potrebe poučavanja riječi. Funkcionirale su kao tehnika ogledala: test i samoispravak (eng. test and self-correct). U 19. su stoljeću objavljene prve knjige u kojima su se pojavile obrazovne kartice kao sredstvo učenja i poučavanja riječi, jezika i izgovora.

Početak 20. stoljeća nastaju moderne obrazovne kartice kada dolazi do prvih autorskih zaštita za „flash cards“ i kada magazini počinju kapitalizirati novi trend u poučavanju i zapravo prodavati različite setove obrazovnih kartica. (7)

U današnje su doba sve popularnije digitalne flash cards koje se mogu izraditi u različitim digitalnim alatima.

2. Vrste nastavnih kartica

Obrazovne (memorijske), didaktičke i memory kartice su nastavne kartice koje se koriste u nastavi (Slika 1). Kartice se mogu razvrstati na temelju različitih kriterija: kriteriju izrađivača, izgleda i sadržaja te načinu upotrebe.

Slika 1. Vrste nastavnih kartica.

Prema kriteriju izrađivača obrazovne kartice za nastavu može izraditi učitelj ili učenici. Učitelj može izraditi obrazovne kartice s pojmovima, imenima osoba, pitanjima za ponavljanje gradiva. Učenici mogu i sami izraditi obrazovne kartice. Na taj se način učenike potiče na razmišljanje, rad i aktivno učenje. Prije zadavanja zadatka učenicima treba pokazati na primjeru kako obrazovna kartica treba izgledati. Kada se učenicima dodijeli zadatak da izrade obrazovne kartice treba učenicima dati točne upute (Primjer 1 i 2). Učenicima se taj zadatak može dodijeliti za domaću zadaću ili kao vježbu na satu ponavljanja. Na taj način učenik sam formulira pitanja i pronalazi odgovore. U paru si učenici međusobno postavljaju pitanja i ispravljaju odgovore te na taj način kroz igru samostalno usvajaju nastavno gradivo.

Primjer 1. Nastavni listić s uputama za izradu obrazovnih kartica

Na temelju gradiva iz nastavne jedinice Svakodnevni život u Rimskoj Republici izradi kartice koje će sadržavati s vanjske strane pitanje, a s unutarnje odgovor.

Primjer 2. Nastavni listić s uputama za izradu obrazovnih kartica

Zadatak:

Izradi kartice na kojoj će s jedne strane biti povijesna osoba, a s druge strane važni podatci o toj povijesnoj osobi. Za sljedeće povijesne osobe izradi kartice: Tarkvinije Oholi, Hanibal, Spartak, braća Grakho, Lucije Sula, Gaj Julije Cezar, Oktavijan, Vergilije, Tit Livije.

Prema kriteriju sadržaja nastavne kartice mogu biti jednostrane, dvostrane i preklopne.

Prema kriteriju načina upotrebe nastavne kartice mogu biti za upamćivanje, ponavljanje, provjeravanje i igranje igre memory.

2.1. Obrazovne ili memorijske kartice ili kartice za učenje

Obrazovne kartice služe za brže učenje. Obrazovna kartica ima dva dijela: lice kartice i naličje kartice. Obrazovna kartica je nastavno sredstvo memoriranja informacija koje se može koristiti na satu ponavljanja kod primjene stečenog znanja pri sistematizaciji gradiva, na satu obrade gradiva kao motivacija.

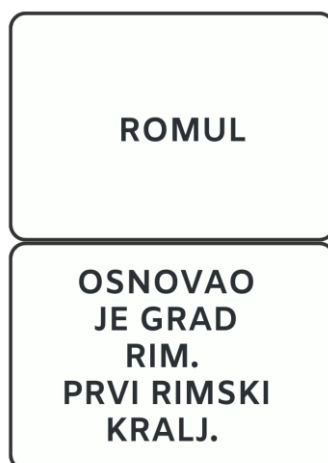
Obrazovne kartice mogu zamijeniti bilješke. Bilješke se mogu zapisivati na kartice umjesto u bilježnicu na način da se na lice kartice napiše ključna riječ ili pitanje, a na naličje objašnjenje ključne riječi ili odgovor. Jednom izrađene kartice, dobro je spremite u neku kutiju.

Prilikom učenja kartice se okrenu tako da je lice kartice okrenuto prema osobi. Nakon čitanja pitanja i odgovaranja, okrene se kartica i provjeri je li odgovor točan. Ako je odgovor točan, karticu se odloži sa strane, a ako nije vrati se karticu u špil sa ostalim karticama. Učenje traje dok se ne odlože sve kartice. Na taj način učenik ponavlja one pojmove koje nije naučio. (8)

Obrazovne kartice prema kriteriju izgleda mogu biti dvostrane ili preklopne.

a) Dvostrane obrazovne kartice

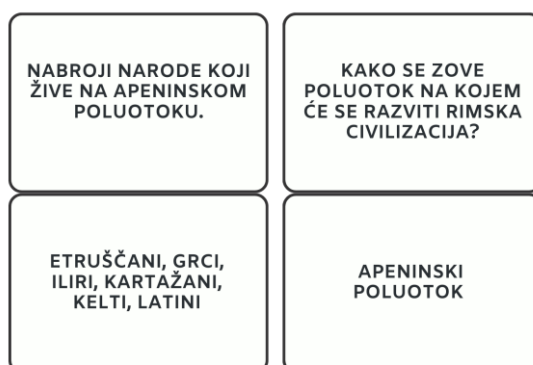
Dvostrane se mogu koristiti kod učenja i ponavljanja. Dvostrana kartica na jednoj strani ima pitanje, a na drugoj odgovor (Slika 2). Učenik može sam sebi postavljati pitanja ili objašnjavati pojmove ili to može činiti u paru ili skupini na način da jedan učenik drugom učeniku postavlja pitanje s obrazovne kartice i bilježi točne/netočne odgovore.

Slika 2. Dvostrana obrazovna kartica.

b) Preklopne obrazovne kartice

Preklopne obrazovne kartice su kartice koje s vanjske strane sadrže pitanje, a s unutarnje odgovor (Slika 3).

Slika 3. Preklopne dvostrane obrazovne kartice.

Preklopne obrazovne kartice koje s unutarnje strane sadrže i pitanje i odgovor (Slika 4) mogu se koristiti za provjeravanje znanja na način da učenik izvuče preklopnu karticu iz kutije, a onda drugi učenik bilježi točne/netočne odgovore.

Slika 4. Preklopne obrazovne kartice za provjeravanje znanja.

2.2. Didaktičke kartice

Didaktičke kartice su kartice koje se koriste u nastavi i učenju, a svrha im je poticanje na razmišljanje. (5) To su jednostrane kartice (Slika 2) ili preklopne kartice (Slika 3) koje sadrže jedan pojam, jednu povijesnu ličnost ili pitanje. U nastavi se mogu koristiti na sljedeće načine: kartica može sadržavati određeni pojam koji učenici moraju objasniti, ime osobe za koju moraju reći zašto je važna ili je pak moraju odglumiti. Kartice se mogu nalaziti u kutiji iz koje učenici izvlače kartice koje onda pred razredom objašnjavaju.

Slika 5. Didaktička kartica.

Slika 6. Preklopna didaktička kartica.

2.3. Memory kartice

Memory kartice su jednostrane kartice koje mogu biti oblikovane na način da je na jednoj kartici pojam, a na drugoj kartici objašnjenje pojma pa se učenicima podijeli nekoliko parova kartica koje onda oni moraju spariti kao u igri memory (Slika 7).

Slika 7. Memory kartice o hrvatskim kneževima.

3. Upotreba kartica u nastavi

Nastavne se kartice u nastavi Povijesti mogu koristiti za sljedeće aktivnosti:

a) Aktivnosti upamćivanja

Učenici sami izrađuju kartice na satu ponavljanja u svrhu upamćivanja povijesnih pojmova, događaja i ličnosti.

b) Aktivnosti ponavljanja i provjeravanja znanja

Kartice s pojmovima mogu se koristiti na satu ponavljanja na način da učenik iz kutije izvuče karticu s pojmom koji mora objasniti (Slika 5 i 6). Drugi način je da učenici jedan drugome postavljaju pitanja s kartica i bilježe točne/netočne odgovore (Slika 2, 3, 4).

c) Aktivnosti igranja igre memory

Obrazovne kartice mogu se koristiti u obliku igre memory. Učenici sjednu u skupinama (do četiri učenika) i najprije pomno promotre kartice (Slika 7), a zatim kartice okrenu naopako i otvaraju ih po dvije. Ukoliko kartice čine par, izvlače ih iz mase te biraju sljedeći par. Bit igre je sakupiti što više parova.

4. Digitalne obrazovne kartice

Razni digitalni alati omogućavaju izradu digitalnih obrazovnih kartica kao što su Quizlet, Cram itd.

Quizlet je digitalni alat za učenje koji između ostalog omogućuje izradu obrazovnih kartica s pojmovima i objašnjenjima s opcijom miješanja kartica. Alat je besplatan, Učenici dobivaju i povratnu informaciju. Uz web verziju moguće je preuzeti i mobilnu aplikaciju. Također, moguće je koristiti i tuđe obrazovne kartice. (10)

Digitalne obrazovne kartice omogućuju dinamičnost i interaktivnost u učenju.

5. Zaključak

Nastavne su kartice učinkovit alat u učenju povijesnih pojmova, događaja i ličnosti. Kartice mogu izrađivati učitelji za učenike za upotrebu na nastavi, ali i učenici kako bi kroz samu aktivnost izrade kartice naučili nastavno gradivo.

Kartice se u nastavi Povijesti mogu koristiti za upamćivanje povijesnih pojmova, osoba, događaja, važnih građevina itd., ali i za ponavljanje i provjeravanje znanja te igranje igre memory.

Upotreba kartica olakšava učenje kod učenika jer služe za aktivno učenje, a kroz uzastopno ponavljanje omogućuju učeniku da memorira pojmove, događaje i ličnosti.

6. Popis literature

[1] kartica. Hrvatski jezični portal. URL:

https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e15vXBQ%3D (7. 2. 2025.)

[2] flash-kartica > memorijska kartica; obrazovna kartica, Bolje je hrvatski, URL:

<http://bolje.hr/rijec/flash-kartica-gt-memorijska-kartica-obrazovna-kartica/117/> (24. 12. 2025.)

[3] Kartice za učenje. URL: <https://djecji.knjiznica-bjelovar.hr/kako-napraviti-rad/kartice-za-ucenje/> (20. 2. 2025.)

[4] Prilagođeno prema Zdrilić, Ana, Što je didaktika, <https://liber-media.hr/blog/sto-je-didaktika/> (Posjet 20. 2. 2025.)

[5] Concentration (card game), URL:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Concentration_\(card_game\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Concentration_(card_game)) (21. 2. 2025.)

[6] History of flashcards. URL: <https://www.brainscape.com/academy/history-of-flashcards/>

[7] The history of flashcards. URL: <https://travelflips.com/blogs/travel-and-culture/the-history-of-flashcards>

[8] Dinka Juričić, Nauči pametno učiti. URL:

https://issuu.com/dinka.juricic/docs/nauci_pametno_uciti (7. 2. 2025.)

[9] Quizlet. URL: www.quizlet.com